

**ОПТИМІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ СУСПІЛЬНО-ІСТОРИЧНИХ
РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ
OPTIMIZATION THE USE OF SOCIO-HISTORICAL RECREATION
AND TOURISM RESOURCES OF KHERSON REGION.**

У статті визначено роль суспільно-історичних рекреаційно-туристичних ресурсів Херсонщини в розвитку рекреаційного комплексу регіону. Здійснено аналіз заходів з оптимізації використання даної групи туристичних ресурсів.

Ключові слова: рекреаційно-туристичні ресурси, суспільно-історичні туристичні ресурси, оптимізація, маркетинг.

In the article the role of socio-historical recreation and tourism resources in the Kherson region of recreational complex is defines. The analysis of measures to optimize the use of this group of tourist resources is made.

Keywords: recreation and tourism resources, socio-historical tourism resources, optimization, marketing.

Постановка проблеми. З середини ХХ століття в Україні, як і в багатьох державах світу, все більшого розвитку набуває туризм. Туристичний бізнес в ринкових умовах може бути здійснений за наявності чотирьох важливих елементів: капіталу, технології, кадрів, туристичних ресурсів. При цьому туристичні ресурси розглядаються як одна з найважливіших передумов організації рекреаційного господарства і ланок розвитку складного ланцюга перетворення природного чи соціального об'єкта на умови відпочинку, на ресурси і на виробничі фонди. Тому проблема комплексного вивчення і удосконалення системи використання туристичних ресурсів безумовно є актуальною.

Аналіз останніх публікацій. Дослідженню туристичних ресурсів присвячені роботи багатьох вчених, зокрема Багрова М. В., Багрової Л. А., Бейдика О. О., Любіцевої О. О., Мироненка М. С., Пірожник І. І., Преображенського В. С., Сажневої Н. М., Смаля І. В., Стафійчука В. І., Твердохлебова І. Т., Топчієва О. Г., Яковенко І. М. та інших. Ґрунтовне дослідження територіально-рекреаційного комплексу Херсонської області свого часу здійснила Марченко О.А. (2000 р.) [5], яка провела всебічний аналіз

територіальних та рекреаційно-ресурсних структур Херсонської області, окремі аспекти розвитку туристично-рекреаційної діяльності висвітлені у [2].

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз сучасного стану та виявлення шляхів оптимізації суспільно-історичних рекреаційно-туристичних ресурсів (РТР) Херсонської області. Відповідно до мети були поставлені завдання: а) охарактеризувати сучасний стан суспільно-історичних РТР регіону; б) проаналізувати заходи з оптимізації суспільно-історичних РТР Херсонської області.

Виклад основного матеріалу. Поняття «туристичні ресурси» є історичним, поступово під впливом процесу соціологізації географічних уявлень воно змінювалося. Підтримуючи О. Бейдика [1], можна стверджувати, що незважаючи на різні тлумачення поняття "рекреаційно-туристичні ресурси", кожен автор наголошує на їх природному, культурно-історичному, соціокультурному та антропогенному складникові. Зазначимо, що до суспільно-історичних РТР за його класифікацією належать архітектурно-історичні пам'ятки (громадської, промислової, культурної (сакральної), військової архітектури), архітектурні монументи та скульптурні пам'ятки, пам'ятки садово-паркового мистецтва, біосоціальні пам'ятки, що фіксують життєві цикли та знакові події видатних людей (народження, перебування, діяльність, загибель, смерть, поховання (перепоховання), пам'ятки подій (політичних, культурних, екологічних (стихійних), військових, економічних, конфесійних).

Суспільно-історичні РТР мають дуже важливе значення для формування світогляду, задоволення матеріальних, а серед них і туристичних потреб населення. У розвинутих країнах світу це значний туристичний ресурс, який активно використовують для отримання прибутку. Деякі країни, наприклад Італія, Франція, інші більшу частину доходів, яку дає рекреаційне господарство, отримують завдяки вмілій експлуатації суспільно-історичного потенціалу. Більшість суспільно-історичних РТР України перебувають на державному обліку (їх кадастр постійно оновлюється), особливо цінні РТР

занесені до Державного реєстру національного надбання, окремо в цьому реєстрі виділяють РТР, які мають державне значення. Крім того, суспільно-історичні РТР, які належать до об'єктів і пам'яток світового значення, занесені до списку ЮНЕСКО. Нині на державному обліку перебуває 5,9 тис. пам'яток Херсонщини. З них 143 входять до Державного реєстру національного надбання і 32 архітектурні пам'ятки мають загальнодержавне значення. Але в порівнянні з іншими регіонами України це досить мало, що пов'язано з досить пізнім освоєнням Причорномор'я [4]. Серед суспільно-історичних РТР Херсонщини, на жаль, немає таких, які були б занесені до списку ЮНЕСКО.

Відповідно до стратегії економічного і соціального розвитку Херсонської області до 2015 року [7] основними завданнями оптимізації використання суспільно-історичних РТР є збереження вже існуючих історико-культурних ресурсів області, створення нових РТР, а також посилення загальнодержавної та міжнародної реклами місцевих туристичних ресурсів регіону.

Разом з тим, деякі з наявних ресурсів не тільки не зберігаються і рекламуються, а просто поступово знищуються. Так, наприклад, музей ім. Остапа Вишні, розташований в с. Кринки Цюрупинського району на території колишньої турбази ім. Остапа Вишні, фактично занедбаний [3]. При цьому для збільшення кількості нових суспільно-історичних ресурсів Херсонською обласною державною адміністрацією було розроблено 22 нові інвестиційні пропозиції, які увійшли до загального каталогу інвестиційних проектів України [6]. Найбільш цікавими пропозиціями, на наш погляд, є: засипка піском "мертвого кута" в акваторії Джарилгацької затоки та передача у довгострокову оренду інвестору під будівництво та розміщення об'єктів санаторно-курортного призначення та інфраструктури відпочинку; будівництво лікувально-реабілітаційного закладу з відповідною інфраструктурою та комунікаціями (Голопристанський р-н, с. Збур'ївка); будівництво яхт-клубу, дитячого аквапарку у м. Скадовськ та центру відпочинку на воді у м. Нова Каховка; відродження традицій рибальства, створення музею рибальства та мінізоопарку (Білозерський р-н, с. Радянське, база зеленого туризму з рибним

ставком "Веселий короп"); створення оздоровчо-розважального комплексу на базі дитячого оздоровчого табору "Водограй" (Великоолександрівський р-н, с.Білоусово); надання послуг у сфері відпочинку та оздоровленні на базі ТОВ "Сільськогосподарський дитячий оздоровчий заклад Орльонок" (сmt. В. Олександрівка); створення мережі гольф-трас у містах Херсоні, Складовську, Новій Каховці, Голій Пристані, а також у селах Залізний Порт та Лазурне, історико-туристичного комплексу просто неба «Козацький форпост» в сmt. Антонівка тощо. Розробка даних інвестиційних проектів є значним внеском науковців та представників влади в оптимізацію використання суспільно-історичних РТР.

Одним з дієвих заходів раціонального використання суспільно-історичних РТР може також стати залучення об'єктів промислової архітектури, що вже давно активно практикується за кордоном, а в Херсонській області цей процес тільки починається. Зокрема серед об'єктів промислової архітектури регіону для організації екскурсійної діяльності можуть бути залучені: комплекс річкового та морського порту у м. Херсоні, Херсонська кондитерська фабрика, Станіслав-Аджигольський маяк в гирлі Дніпра (найбільший у Європі), Каховська ГЕС, ЗАТ Бериславські та Чаплинські сирзаводи, ЗАТ "Чумак", ВАТ "Агропромислова фірма "Таврія" (і це далеко не весь перелік).

Для організації та проведення рекламної компанії з просування Херсонської області як рекреаційного регіону, популяризації рекреаційних можливостей обласною державною адміністрацією (а саме її структурним підрозділом – Управлінням культури і туризму) протягом останніх років було здійснено багато заходів, серед яких створення і постійне оновлення туристичної інформаційно-пошукової системи «Привітна Херсонщина», надання інформації про туристичний потенціал області, розробка туристичних маршрутів (наприклад, «Козацькими шляхами Херсонщини», до якого входять 4 туристичні об'єкти: перший літопис про козаків (с. Тягінка), Бізюків Монастир (с. Червоний Маяк), Кам'янська Січ (с. Республіканець), скіфські кургани (с. Качкарівка)), прийняття участі у міжнародних та національних

рекламних заходах, організація спеціалізованих щорічних виставок «Херсонщина туристична» тощо. Крім того, за останні роки з державною підтримкою на Херсонщині було видано спеціальну поліграфічну продукцію (буклети): «Херсонське село запрошує», «Рибалка і полювання на Херсонщині», «Готелі Херсонщини», «Олешківські піски», «Відпочинок», «Унікальна Херсонщина», «Зелені хутори Таврії», «Оберіг Херсонщини».

Висновки і перспективи подальших досліджень. Досвід розвинутих країн показав, що, на сучасному етапі розвитку людства, суспільно-історичні рекреаційно-туристичні ресурси мають значний потенціал для залучення туристів. Рациональне використання суспільно-історичних РТР є актуальним завданням для розвитку рекреаційного господарства України в цілому і Херсонської області зокрема. Дієвими заходами з оптимізації використання даних туристичних ресурсів Херсонського регіону є: збереження існуючих (що, на жаль, не завжди виконується), створення нових РТР (зокрема, залучення об'єктів промислової архітектури), а також – організація роботи ефективної маркетингової системи.

Список літератури:

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: методологія та методи аналізу, термінологія, районування / О. О. Бейдик. — К. : ВПЦ "Київський університет", 2001. — 395 с.
2. Географія Херсонщини: Навчальний посібник / Пилипенко І. О. (керівник), Мальчикова Д. С., Єрмакова С. Л., Руденко М. М., Грачова О. М., Козловець А. В., Саркісов А. Ю. — Херсон: ПП Вишемирський В. С., 2007. — 221 с.
3. Кто в Крым, а я - в Крынки! (дом-музей О.Вишни) / В. Коршун / www.geocaching.su
4. Любіцева О. О. Туристичні ресурси України : навч. посібник / О. О. Любіцева, Є. В. Панкова, В. І. Стафійчук. — К. : Альтерпрес, 2007. — 396 с.
5. Марченко О.А. Суспільно-географічне обґрунтування раціонального використання та охорони рекреаційних ресурсів Херсонської області: дис... канд. геогр. наук / Одеський національний ун-т ім.І.І.Мечникова. — Одеса, 2000. — 21 с.
6. Перелік інвестиційних пропозицій в галузі рекреації, оздоровлення та інфраструктури відпочинку /www.oda.kherson.ua
7. Стратегія соціально-економічного розвитку Херсонської області до 2015 року / www.oda.kherson.ua.